

УДК 336.71

Ніколаєва А.М., к.е.н., доцент

Луцький національний технічний університет

РОЛЬ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ У СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

У статті висвітлено сутність дефініції «фінансова послуга» та визначено її властивості. Узагальнено підходи до поділу фінансових послуг на види та запропоновано класифікацію фінансових послуг. Досліджено роль ринку фінансових послуг у соціально-економічному розвитку регіонів та виділено особливості цього ринку як системи.

Ключові слова: фінансові послуги, ринок фінансових послуг, фінансові активи, фінансові операції, фінансові установи, провайдери фінансових послуг.

Nikolaeva A.

ROLE OF THE FINANCIAL SERVICES MARKET IN THE SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT: THEORETICAL ASPECTS

The essence of the concept of «financial service» is submitted and its properties are defined in the article. Approaches to financial services division are generalized and classification of financial services types is offered. The role of the financial services market in socio-economic development of regions is investigated and the features of this market as a system are allocated.

Keywords: financial services, the financial services market, financial assets, financial transactions, financial institutions, providers of financial services.

Николаева А.Н.

РОЛЬ РЫНКА ФИНАНСОВЫХ УСЛУГ В СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОМ РАЗВИТИИ РЕГИОНОВ: ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ

В статье освещены сущность понятия «финансовая услуга» и определены её свойства. Обобщены подходы к делению финансовых услуг на виды и предложена классификация финансовых услуг. Исследована роль рынка финансовых услуг в социально-экономическом развитии регионов и выделены особенности этого рынка как системы.

Ключевые слова: финансовые услуги, рынок финансовых услуг, финансовые активы, финансовые операции, финансовые учреждения, провайдеры финансовых услуг.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Формування конкурентоспроможної економіки та соціально-економічний розвиток регіонів прямо залежать від поєднання та використання різноманітних механізмів кредитування й інвестування. Мобілізація фінансових ресурсів, трансформація їх в інвестиції, які так потрібні регіонам, відбувається за посередництвом фінансових інститутів ринку фінансових послуг. Ця складова фінансової системи забезпечує виконання важливих функцій економіки, зокрема, забезпечує процес переміщення фінансового капіталу між секторами економіки та регіонами країни, процес розрахунків між суб'єктами господарювання, дає можливість зберегти та примножити вартість вкладеного капіталу, страхує населення і бізнес від різних ризиків, а також виконує безліч інших важливих функцій, що створюють для економіки регіонів нові можливості динамічного розвитку та підвищують якість життя населення.

Зміни, що відбуваються в світі, вимагають формування в Україні національного ринку фінансових послуг як єдиної системи законодавчого, інформаційного та

інфраструктурного забезпечення учасників цього ринку. Значною мірою від того, наскільки розвинений і працездатний ринок фінансових послуг, залежить розвиток інших секторів економіки. Оскільки сфера фінансових послуг характеризується складністю і комплексністю, то очевидна необхідність комплексного вивчення цієї сфери, а також адекватних форм управління нею як єдиною системою.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Проблемам функціонування фінансового ринку, і зокрема ринку фінансових послуг, його закономірностям і державному регулюванню присвячували свої роботи такі відомі зарубіжні вчені, як Г. Александер, Дж. Бейлі, Дж. Долан, Д. Ліндсей, Д. Норт, О. Вільямсон, Дж. Тобін, П. Ллойд, У. Шарп, Т. Уорен, С. Фіндлей та ін. З урахуванням існуючих реалій сучасної ринкової економіки цими вченими пропонувалися нові методи і моделі вивчення фінансового ринку.

Методичні та прикладні аспекти діяльності фінансових інститутів на різних сегментах ринку фінансових послуг отримали широке відображення і у вітчизняній економічній літературі. Зокрема, специфіку роботи банківських і небанківських фінансово-кредитних установ та їх діяльність на ринку фінансових послуг досліджують в своїх працях В. Базилевич, Л. Бакаєв [1], З. Васильченко [2], Н. Внукова [3], О. Вовчак, А. Гальчинський, В. Геєць, А. Герасимович, Л. Горбач [4], Д. Дема [5], О. Дзюблюк, С. Еш [6, 7], В. Зимовець, О. Каун [4], М. Коваленко, В. Корнеєв [8], Н. Костіна, С. Маслова, С. Міщенко [9], А. Мороз, С. Науменкова [9], А. Пересада, М. Савлук, А. Старостіна, Є. Сич [10], В. Ходаківська, С. Юрій та багато інших вчених-економістів. Разом з тим реалії сучасної економіки України ставлять перед фінансовим ринком і, зокрема, перед ринком фінансових послуг нові завдання, які ще не отримали необхідного відображення в наукових дослідженнях і відповідних практичних рекомендаціях. Що стосується регіонального зрізу сектора фінансових послуг, то в комплексному, систематизованому вигляді, він опрацьований недостатньо.

Цілі статті. Дослідження теоретичних аспектів функціонування ринку фінансових послуг як підсистеми соціально-економічної системи регіону, узагальнення існуючих підходів до класифікації фінансових послуг.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Як відомо, соціально-економічна система регіону складається з кількох сфер:

- 1) виробнича сфера (промисловість, будівництво, сільське господарство);
- 2) сфера послуг (торгівля, транспорт, зв'язок, житлово-комунальне господарство, побутове обслуговування, соціальне страхування, соціальне забезпечення, фінансові послуги);
- 3) соціальна сфера (наука, освіта, охорона здоров'я, культура, мистецтво, спорт);
- 4) адміністративна сфера (виконавчі органи влади, поліція, комітети тощо).

Ринок фінансових послуг є важливою складовою сфери послуг регіону та одним з елементів соціально-економічної системи регіону, де здійснюється купівля – продаж, розподіл і перерозподіл фінансових активів країни між сферами економіки. Не дивлячись на те, що в історії економічної теорії саме поняття «фінансова послуга» довго не виокремлювалось і не досліджувалось, в той же час в реальній економіці термін «фінансова послуга» широко використовується і більш того закріплений в законодавчих актах. Зокрема, в США відомий американський закон Ліча-Блайлі «Федеральний закон США про модернізацію фінансових послуг» (Financial Services Modernization Act), Закон Великобританії «Про фінансові послуги та ринки» (Financial Services and Markets Act) 2000 р., в РФ Закон «Про захист конкуренції на ринку фінансових послуг», Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» 2001 р. та ін.

Під «фінансовою послугою» в тлумаченні українського законодавства розуміють операції з фінансовими активами, що здійснюються в інтересах третіх осіб за власний рахунок чи за рахунок цих осіб, а у випадках, передбачених законодавством, – і за рахунок залучених від інших осіб фінансових активів, з метою отримання прибутку або збереження реальної вартості фінансових активів [11]. На нашу думку, яка збігається з думкою інших науковців, що досліджують ринок фінансових послуг, зокрема Еш С.М., Науменкової С.В. [6, 9] та інших, таке трактування терміну «фінансова послуга» в основному законі є не зовсім коректним і звуженим, оскільки «фінансові операції» є вужчими поняттями за «фінансові послуги». Так комерційні банки, які спеціалізуються на широкому спектрі фінансових послуг, в процесі своєї діяльності здійснюють велику кількість фінансових операцій у власних цілях без надання послуг третім сторонам. Наприклад, купівля кредитних ресурсів на міжбанківському кредитному ринку задля підтримки ліквідності банку чи розміщення коштів на рахунках НБУ для виконання норми обов'язкового резервування тощо. Тому термін «фінансова послуга» – це скоріше результат від здійснення операцій фінансовими посередниками з фінансовими активами.

В результаті узагальнення теоретичних аспектів функціонування ринку фінансових послуг [1, 3, 4, 5, 6, 9, 10, 11 та ін.] визначимо характерні властивості фінансової послуги на відміну від інших видів послуг:

- об'єктом фінансової послуги (те, з приводу чого виникає послуга як відносини, або з чим здійснюються операції) виступають фінансові активи, зокрема кошти, цінні папери, страхові технічні резерви, боргові зобов'язання, право вимоги боргу, що не віднесені до цінних паперів;

- суб'єкти фінансових послуг – з одного боку, особи, які відповідно до закону мають право надавати фінансові послуги на території України (фінансові установи або провайдери фінансових послуг); особи, які провадять діяльність з надання посередницьких послуг на ринках фінансових послуг; з іншого боку – споживачі фінансових послуг, а також органи, що здійснюють державне регулювання та саморегулювання ринків фінансових послуг;

- фінансова послуга має властивість цілісності, оскільки властивості окремих її елементів (операцій), не зводяться до суми властивостей складових її елементів. Вивчення окремо тієї чи іншої фінансової послуги не дає можливості зрозуміти її споживчі властивості, поки не буде здійснене порівняння її характеристики з іншими пропозиціями аналогічних послуг на ринку;

- характер надання фінансових послуг – договірний, посередницький, платний (послуги надаються на підставі укладення фінансового договору, в інтересах третіх осіб тобто посередниками переважно за встановлену плату);

- мета надання фінансових послуг – отримання прибутку або збереження реальної вартості фінансових активів;

- більш жорстке державне регулювання порівняно з іншими видами послуг.

Таким чином, на думку автора, фінансові послуги являють собою результат різноманітної діяльності з фінансовими активами, що здійснюється провайдерами фінансових послуг на замовлення споживачів, з метою отримання прибутку чи збереження реальної вартості цих активів. Сам процес надання і споживання фінансових послуг відбувається на ринку фінансових послуг. Згідно із Законом України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» ринок фінансових послуг – це сфера діяльності його учасників з метою надання та споживання певних фінансових послуг. До них належать професійні послуги на ринках банківських послуг, страхових послуг, інвестиційних послуг, операцій з цінними паперами та інших видах ринків, що забезпечують обіг фінансових активів [11].

Конвергенція діяльності на фінансовому ринку з надання банківських послуг, послуг на ринку цінних паперів і страховому ринку призвела до того, що утворився єдиний ринок фінансових послуг. Учасників цього ринку в кожній окремо взятій країні об'єднує використання аналогічних методів, однакової термінології, ідентичної нормативної бази та органів державного регулювання, що регламентують їх діяльність.

Розвиток ринкових відносин об'єктивно зумовив розширення спектру учасників ринку фінансових послуг та збільшення обсягу послуг, що ними надаються. Великі провайдери фінансових послуг полегшують процес перерозподілу фінансових ресурсів між регіонами. Крім того, вони створюють високооплачувані робочі місця, є значними платниками податків. Високе соціальне значення мають механізми медичного страхування і додаткового пенсійного забезпечення, що реалізуються також в сфері фінансових послуг. Разом з тим, найбільш істотні аспекти формування та розвитку ринку фінансових послуг в економічній літературі розглядаються переважно фрагментарно – з точки зору банківського, страхового або інвестиційного сегментів, а уявлення про цей ринок, як про цілісну систему не отримали належного висвітлення.

Як складова соціально-економічної системи, ринок фінансових послуг складається з елементів (банки, небанківські фінансово-кредитні установи, інші провайдери фінансових послуг, клієнти), між якими існує взаємозв'язок. Як система ринок фінансових послуг має такі властивості:

- ринок фінансових послуг є підсистемою більшої системи – соціально-економічної системи регіону. Таким чином, зовнішнім середовищем ринку фінансових послуг виступатиме регіон, а внутрішньою – провайдери фінансових послуг, споживачі, самі фінансові послуги, а також взаємозв'язки між ними;

- на ринку фінансових послуг існує можливість виділення більш дрібних взаємопов'язаних систем – регіональна банківська система, регіональна страхова система, регіональна система недержавного пенсійного страхування тощо;

- ринок фінансових послуг утворює стійкі взаємозв'язки між окремими його елементами. Безумовно, існують тісні зв'язки між виробниками і провайдерами тієї чи іншої послуги, більш того, не менш міцні зв'язки можуть утворювати і, звичайно, утворюють між собою різні провайдери фінансових послуг, наприклад, страхові компанії і банки;

- така властивість ринку фінансових послуг як організація впливає з того, що цей ринок здатний до самоорганізації. Так, наприклад, більшість банків в розпал фінансової кризи піднімають ставки по вкладах, в посткризовий період більшість банків відновлюють іпотечні програми, програми кредитування бізнесу тощо.

Якщо окремі інститути сектору фінансових послуг (банки, страхові компанії) достатнім чином вивчені і регулюються, то багато інших, не менш значимих суб'єктів ринку фінансових послуг (небанківські кредитні організації, лізингові та факторингові компанії, фінансові компанії, довірчі товариства тощо) практично випали з поля зору регулюючих органів, особливо на регіональному рівні. Як показали дослідження, інформація щодо обсягів наданих послуг багатьох регіональних провайдерів не обліковується, не обробляється і не аналізується. З іншого боку, очевидна потреба населення і бізнесу в достовірних даних щодо функціонування тих чи інших провайдерів фінансових послуг. Прямим підтвердженням цього є значне збільшення кількості фінансових брокерів і консультантів, а також компаній, що ведуть свою діяльність в регіонах, і займаються захистом прав споживачів фінансових послуг.

Аналіз літературних джерел з даної проблематики [1-15 та ін.] дозволяє стверджувати про відсутність серед вітчизняних науковців та в окремих класифікаторах єдиних підходів до класифікації фінансових послуг та фінансового посередництва на цьому ринку. Операції, які сьогодні відносять до ринку фінансових

послуг досить різноманітні. До того ж розуміння змісту фінансових послуг в деяких міжнародних і вітчизняних класифікаторах різне (табл. 1). Вони спрямовані на різні об'єкти, мають різну цільову аудиторію, чутливість до просування, еластичність попиту за ціною, розрізняються за мірою відчутності, можливості зберігання тощо. Виконання одних послуг залежить більшою мірою від використання технологічних розробок і винаходів, інших – від таланту і майстерності того, хто надає послугу і т.п.

Таблиця 1

Порівняльний аналіз видів фінансових послуг в класифікаторі послуг СОР, в українському законодавстві і державних класифікаторах*

Види фінансових послуг згідно з класифікатором СОР [12]	Види фінансових послуг згідно з українським законодавством [11]	Види фінансових послуг згідно з Державним класифікатором продукції та послуг ДК 016:2010 [14]
1	2	3
7. «Фінансові послуги»	Ст. 4. Фінансові послуги	К «Послуги фінансові та страхові» (розділи 64-66)
А. Послуги страхування та послуги, що мають відношення до страхування:	1) випуск платіжних документів, платіжних карток, дорожніх чеків та/або їх обслуговування, кліринг, інші форми забезпечення розрахунків;	64. Послуги фінансові, крім страхування та пенсійного забезпечення:
(а) Послуги по страхуванню життя;	2) довірче управління фінансовими активами;	64.1. Послуги щодо грошового посередництва.
(б) Послуги страхування не пов'язані із страхуванням життя;	3) діяльність з обміну валют;	64.2. Послуги холдингових компаній.
(с) Послуги по перестрахованню та ретроцесії;	4) залучення фінансових активів із зобов'язаннями щодо наступного їх повернення;	64.3. Послуги довірчих товариств, фондів і подібних фінансових організацій.
(д) Допоміжні послуги по страхуванню (в тому числі брокерські та агентські операції).	5) фінансовий лізинг;	64.9. Послуги фінансові, крім страхування та пенсійного забезпечення, інші.
В. Банківські та інші фінансові послуги (крім страхування):	6) надання коштів у позику, в тому числі і на умовах фінансового кредиту;	65. Послуги щодо страхування, перестраховання та недержавного пенсійного забезпечення, крім послуг у сфері обов'язкового соціального страхування:
(а) Прийом депозитів та інших позичкових коштів від населення;	7) надання гарантій та поручительств;	65.1. Послуги щодо страхування.
(б) Кредитування всіх видів, включаючи споживчий кредит, кредит під заставу, факторинг і фінансування комерційних договорів;	8) переказ коштів;	65.2. Послуги щодо перестраховання.
(с) Фінансовий лізинг;	9) послуги у сфері страхування та у системі накопичувального пенсійного забезпечення;	65.3. Послуги щодо недержавного пенсійного забезпечення.
(д) Усі види послуг по переказу платежів та готівки;	10) професійна діяльність на ринку цінних паперів, що підлягає ліцензуванню;	66. Послуги допоміжні до фінансових послуг і послуг щодо страхування:
(е) Гарантії та зобов'язання;	11) факторинг;	66.1. Послуги допоміжні до фінансових послуг, крім страхування та недержавного пенсійного забезпечення.

Продовження табл. 1

1	2	3
(f) Торгівля за власний рахунок чи за рахунок клієнтів, або на валютній біржі чи на позабіржовому ринку, або іншим наступним чином	11 ¹⁾ адміністрування фінансових активів для придбання товарів у групах;	66.2. Послуги допоміжні щодо страхування та недержавного пенсійного забезпечення.
(g) Участь в емісії всіх видів цінних паперів, включаючи гарантування розміщення їх випуску на ринку і розміщення в якості агента (публічна або закрита підписка) і надання послуг, що відносяться до випуску цінних паперів;	12) управління майном для фінансування об'єктів будівництва та/або здійснення операцій з нерухомістю відповідно до Закону України «Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю»;	66.3. Послуги щодо керування фондами.
(h) Брокерські операції на грошовому ринку;	13) операції з іпотечними активами з метою емісії іпотечних цінних паперів;	
(i) Операції по управлінню активами, такими як готівка та портфельні інвестиції, всі форми управління спільними інвестиційними проектами, управління пенсійними фондами, послуги депозитаріїв і трастові послуги;	14) банківські та інші фінансові послуги, що надаються відповідно до Закону України «Про банки і банківську діяльність».	
(j) Послуги по здійсненню платежів і клірингових розрахунків за фінансовими активами, включаючи цінні папери, деривативи та інші обігові документи;	15) фінансові послуги, надання яких передбачається іншими законами.	
(k) Консультативні, посередницькі та інші допоміжні фінансові послуги з усіх видів діяльності, перелічених у статті 1В MTN.TNC/W/50, в тому числі відомості про позичальників та кредитний аналіз, дослідження та рекомендації щодо інвестицій і портфелів цінних паперів, рекомендації з питань придбання, реструктуризації та стратегії діяльності підприємств;		
(l) Забезпечення і передача фінансової інформації, обробка фінансових даних і надання відповідного програмного забезпечення провайдером інших фінансових послуг.		
С. Інші.		

* Подано автором зі скороченням

Під класифікацією фінансових послуг будемо розуміти систему впорядкування і розподілення за класами відповідно до визначених ознак взаємопов'язаних елементів ринку фінансових послуг як системи і встановлення між ними зв'язків і залежностей. Розглянемо основні зарубіжні і вітчизняні класифікатори послуг (табл. 1). Так, в класифікації послуг, що прийнята в Світовій організації торгівлі (СОТ), членом якої є Україна, фінансові послуги об'єднані в сьому групу, яка так і називається «Фінансові послуги», і підрозділяються на три секції А, В, С. Таким чином, класифікатор послуг СОТ чітко виділяє групи та види лише найбільш поширених фінансових послуг на ринку – банківських і страхових, всі інші види послуг зводять в одну групу «Інші». При цьому перелік видів фінансових послуг, прийнятий СОТ та визначений в українському законодавстві і державних класифікаторах України відрізняється за багатьма позиціями (табл. 1).

Враховуючи швидкі процеси глобалізації та у зв'язку зі вступом України до СОТ основні учасники українського фінансового ринку, а також органи, що уповноважені регулювати ринок фінансових послуг, повинні створити конкурентоспроможний сектор

фінансових послуг. Для цього необхідно створити умови стабільного функціонування і передбачуваності розвитку окремих видів фінансових послуг, доступу на український ринок іноземного капіталу, що у свою чергу вимагає приведення класифікації фінансових послуг відповідно до загальноприйнятих зарубіжних класифікацій.

При цьому слід зазначити, що у межах Європейського статистичного простору, який, окрім країн – членів Європейського Союзу, охоплює країни Європейської асоціації вільної торгівлі та більшість країн Центральної Європи, з 1993 року статистичні дані вперше почали збирати та розробляти за Класифікацією видів економічної діяльності Європейського Співтовариства (NACE) та Класифікацією продукції за видами економічної діяльності Європейського Співтовариства (CPA). В Україні національні статистичні класифікації видів економічної діяльності, продукції, товарів створювали, використовуючи європейські класифікації в незмінному вигляді [13].

Відповідно до NACE згідно з Класифікацією видів економічної діяльності (КВЕД–2010) в Україні, секція К «Фінансова та страхова діяльність» (р. 64-66) включає в себе надання фінансових послуг, у т.ч. страхування, перестраховання та діяльність пенсійних фондів, а також надання допоміжних фінансових послуг, і діяльність власників активів, таких як холдингові компанії та трасти, фонди та інші подібні фінансові суб'єкти:

64. Надання фінансових послуг, крім страхування та пенсійного забезпечення.

65. Страхування, перестраховання та недержавне пенсійне забезпечення, крім обов'язкового соціального страхування.

66. Допоміжна діяльність у сферах фінансових послуг і страхування [13].

Подібно до КВЕД розроблена класифікація фінансових послуг і в Державному класифікаторі продукції та послуг ДК 016:2010, де фінансові послуги об'єднані в секцію К «Послуги фінансові та страхові», що у свою чергу поділяються на 3 розділи (р. 64-66) [14] (див. табл. 1).

Отже, згідно з відомими класифікаторами в складі фінансових послуг прийнято окремо розглядати банківські послуги, послуги страхові (здійснення страхування життя, ризикових видів страхування та перестраховання), послуги з недержавного пенсійного забезпечення та інші види фінансових послуг.

Враховуючи існуючі підходи до класифікації фінансових послуг та найпоширеніші ознаки, що характерні для ринку послуг в цілому [5, 6, 9, 10, 15 та ін.], класифікація фінансових послуг може мати такий вигляд (табл. 2).

Таблиця 2

Класифікація фінансових послуг

Ознаки класифікації	Види фінансових послуг
1	2
1. За правом на надання фінансових послуг	– послуги банківських установ; – послуги небанківських фінансово-кредитних установ; – послуги посередників на ринку фінансових послуг (консультування, експертно-інформаційні послуги, робота з підготовки, укладення та виконання (супроводження) договорів про надання фінансових послуг)
2. Залежно від сегменту ринку	– страхові послуги; – банківські та інші фінансові операції, за винятком страхування; – інвестиційні послуги, тобто послуги на ринку цінних паперів; – інші фінансові послуги.
3. За економічним змістом	– кредитні; – страхові; – трастові; – консалтингові – депозитні; – облікові; – лізингові; – факторингові; – розрахункові; – депозитарні; – брокерські; – дилерські тощо

Продовження табл. 2

1	2
4. За характером надання	– платні фінансові послуги (кредитні, депозитні, факторинг, лізинг тощо); – безоплатні фінансові послуги (наприклад, оформлення кредитної картки, надання консультацій фізичним особам).
5. Місце послуги у суспільному виробництві	– фінансові послуги, скеровані на виробниче споживання (фінансовий лізинг, фінансовий інжиніринг); – фінансові послуги, скеровані на особисте споживання (кредитування, депозитні операції, переказ грошей тощо).
6. Комплексність надання послуги	– основні (кредитування); – допоміжні (консультування); – супутні (відкриття рахунків); – сумнівні (відмивання коштів).
7. Характер витрат праці	– потребують праці висококваліфікованих фахівців; – високотехнологічні (Інтернет-банкінг, мобільний банкінг); – не потребують праці висококваліфікованих фахівців.
8. Залежно від споживача послуги	– фінансові послуги для фізичних осіб; – фінансові послуги для юридичних осіб; – фінансові послуги для органів влади;
9. За ступенем поширення	– традиційні (кредитні, депозитні, розрахункові); – новітні (Інтернет-банкінг, мобільний банкінг)

З усього вищесказаного можна зробити висновок про те, що вичерпного переліку і однакового підходу до класифікації фінансових послуг немає. Разом з тим, аналіз існуючих фінансових послуг представляє в узагальненому вигляді все різноманіття фінансових послуг, що складаються з чотирьох груп: а) страхові послуги; б) банківські та інші фінансові операції, за винятком страхування; в) інвестиційні послуги, тобто послуги на ринку цінних паперів; г) інші фінансові послуги.

Висновки. Таким чином, наявність науково обґрунтованих критеріїв класифікації дозволяє усвідомлено будувати державну політику в сфері фінансових послуг, здійснювати нормативно-правове забезпечення діяльності в рамках різних сегментів цього ринку. Правильна методологія класифікації фінансових послуг дуже важлива і на мікрорівні, так як з її допомогою фірма може ефективно організувати процеси маркетингового дослідження ринку, бізнес-планування, поточного управління оперативною діяльністю і оцінки фінансових результатів. Виділення окремих сегментів цього ринку, згідно з класифікацією функціонування самих фінансових послуг, дозволяє оцінити діяльність його учасників. Однак відсутність показників оцінки, в першу чергу кількісного та якісного виміру ринку фінансових послуг, викликає необхідність подальшої розробки цієї проблеми.

Список використаних джерел

1. Ринок фінансових послуг : навч. посіб. / [Бакаєв Л.О., Соколова Е.О., Шиндирук І.П., Грознецька Л.П.]. – К. : ДЕДУТ, 2014. – 384 с.
2. Васильченко З. Методологічні аспекти дослідження сутності банківських установ як фінансових посередників / З. Васильченко // Банківська справа. – 2008. – № 4. – С. 11–23.
3. Розвиток ринків фінансових послуг в умовах європейської інтеграції : монографія / наук. ред. та кер. кол. авт. д-р екон. наук, проф. Н. М. Внукова. – Харків : ТО Ексклюзив, 2014. – 218 с. (Укр. мова)
4. Горбач Л.М. Ринок фінансових послуг : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Л.М. Горбач, О.Б. Каун. – К. : Кондор, 2006. – 436 с.
5. Ринок фінансових послуг: навч. посіб. / [Дема Д.І., Абрамова І.В., Шубенко І.А. та ін.]; за заг. ред. Д.І. Деми. – [2-е вид. перероб. і допов.]. – К. : Алерта, 2013. – 376 с.
6. Еш С.М. Ринок фінансових послуг: підруч. / С.М. Еш. – К. : Центр учбової літератури, 2015. – 400 с.
7. Еш С.М. Формування фінансового посередництва на ринку фінансових послуг / С.М. Еш // Вісник Одеського національного університету. Економіка. – 2013. – Т. 18, Вип. 2(1). – С. 226-230. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_econ_2013_18_2\(1\)_53](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_econ_2013_18_2(1)_53).
8. Корнеев В.В. Фінансові посередники як інститути розвитку : монографія / В.В. Корнеев. – К. : Основа. – 2007. – 192 с.

9. Науменкова С.В. Ринок фінансових послуг [Текст] : навч. посіб. [для вузів] / С.В. Науменкова, С.В. Міщенко. – К. : Знання, 2010. – 532 с.
10. Сич С.М. Ринок фінансових послуг : навч. посіб. / С.М. Сич, В.П. Ільчук, Н.І. Гавриленко. – К. : ЦУЛ, 2012. – 428 с.
11. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» № 2664-III від 12.07.2001р. [Електронний ресурс] // Режим електронного доступу до закону: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>.
12. Циганкова Т.М. Глобальна торгова система: розвиток інститутів, правил, інструментів СОТ [Електронний ресурс] / Т.М. Циганкова. – Режим доступу: <http://ecolib.com.ua/article.php?article=948&book=10>.
13. Національний класифікатор України. Класифікація видів економічної діяльності (КВЕД) ДК 009:2010. – [Чинний від 01.01.2012 р.] [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://registral.kiev.ua/kved>.
14. Державний класифікатор продукції та послуг ДК 016:2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dkpp.rv.ua>.
15. Сахно Є.Ю. Менеджмент сервісу: теорія та практика : навч. посіб. / Сахно Є.Ю., Дорош М.С., Ребенок А.В. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 328 с.